

Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Cinsiyetin Etkisi: Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Örneği

Esra Gedik*
Yozgat Bozok Üniversitesi

Hülya Çakır**
Yozgat Bozok Üniversitesi

Öz

Ülkelerin iş piyasaları incelendiğinde mesleklerin cinsiyete göre ayrıştığı gözlemlenebilir. Mesleki ayrışma, belli mesleklerde kadınların ya da erkeklerin daha fazla yoğunlaşmasıdır. Meslek seçimi ile ilgili işgücü piyasasında ataerkil yapı ve toplumsal cinsiyet kalıp yargıları nedeniyle işlerin, erkek işi ve kadın işi olmak üzere ikiye ayrılması durumu söz konusudur. Bu çalışmada, ifade edilen varsayım üzerine geliştirilmiş ve sosyoloji bölümünün tercih edilmesinde hangi faktörlerin etkili olduğu, bu değişkenler arasında cinsiyetin olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla 75'i kadın 45'i erkek 120 sosyoloji öğrencisi ile yüzyüze yapılan görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır. Bulgular sosyoloji öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını benimseme ve mesleklerle cinsiyetleri ilişkilendirme düzeylerinin toplumsal cinsiyetle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: sosyoloji bölümü, meslek seçimi, toplumsal cinsiyet.

* Dr.Öğr.Üyesi Esra Gedik, Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Yozgat-Türkiye.
E-posta: esra.gedik@bozok.edu.tr. ORCID ID: 0000-0003-3192-2107.

** Dr. Öğr. Üyesi Hülya Çakır, Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Yozgat-Türkiye. E-posta: hulya.cakir@bozok.edu.tr. ORCID ID: 0000-0001-8115-4076.

The Effect of Gender on Occupational Choice of University Students: Case Study of Yozgat Bozok University Sociology Department

Esra Gedik
Yozgat Bozok University

Hülya akır
Yozgat Bozok University

Abstract

When countries' job markets are examined, it can be observed that the professions are classified according to sex. What is meant by professional dissociation is that women or men are more concentrated in certain occupations. In terms of the patriarchal point of view in the labor market, related to vocational selection, it is the case that the jobs are divided into two as male and female job. In order to reveal which factors were influential in choosing the sociology department, this study aims to draw a framework in line with the data obtained through the semi-structured face to face with interviews with 120 sociology student; 75 woman and 45 man. The findings show that sociology students' opinions on the profession are gender related and they accept gender stereotypes regarding the profession.

Keywords: sociology department, occupational choice, gender.

Giriş

Bireylerin, üniversite çağlarına kadar okullarda görmüş oldukları formal eğitimler genellikle birbirinden farklı olmaktadır. Farklılıklar, eğitim aynı olsa bile; öğrencilerin kapasiteleri, karakterleri, statü grupları, becerileri, alışkanlıkları, kırsal ve kentsel çevrelerinden olmaları vb. gibi nedenlerden kaynaklanabilmekte ve bu nedenler bireylerin hayatlarını büyük oranda etkileyebilmektedir. Bireylerin hayatlarını bu denli etkileyebilecek eğitim ile ilgili kararlardan ikisi “üniversite ve üniversitede okuyacakları bölümdür” (Demirci, 2017: 24).

Meslek, kişilerin hayatlarını devam ettirebilmek ve maddi kazanç sağlamak amacıyla bir işte belli bir süre çalışmalarını içeren ve kuralları toplumca belirlenmiş belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünüdür. Meslek, sadece sözlük anlamıyla ele alınabilecek bir konu değildir. Bireyin hayatı boyunca yaşam standardının yüksek olmasının yanısıra gününün büyük bir kısmını ayırmak mecburiyetinde olduğu bu işi sevmesi, becerilerine, fiziksel özelliklerine, değerlerine ve ilgisine uygun olması gerekmektedir (Suvacı & Aydın, 2016: 2). Bu nedenle çalışmamız meslek seçimi konusunda toplumsal cinsiyete dayalı bir analizi hedeflemektedir.

Ülkelerin iş piyasaları incelendiğinde mesleklerin cinsiyete göre ayrıştığı gözlemlenebilir. Mesleki ayrışma, belli mesleklerde kadınların ya da erkeklerin daha fazla yoğunlaşmasıdır. Meslek seçimi ile ilgili işgücü piyasasında ataerkil sistem ve toplumsal cinsiyet kalıp yargıları nedeniyle işlerin, *erkek ve kadın işi* olmak üzere ikiye ayrılması durumu söz konusudur. Kadın ve erkekler, öğretilen ve yerleşik olan toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargıları yönlendirmesi ile çalışma olgusu ve yaşamına ilişkin fikir ve tercihlerini belirlemektedirler. Toplumsal cinsiyete göre sınıflama, işe alım süreçlerini etkilemekte, kadın ve erkeklerin bir işi yapabilmek için yetenekli olup olmadıklarına bakılmaktan çok, onlar için uygunluğu ve uygun olmaması ön planda tutulmaktadır. Eril bakış açısı, akıl, bilim ve teknolojinin erkeklerle özgü özellikler olduğunu, erkeklerin özelliklerinin kadınların özelliklerinden daha yüce olduğunu ve ev içi işlerinin kadının birincil önceliği olduğunu varsayar. Bu nedenle de kamusal alanda erkeklerin kadınlardan farklı meslek seçimleri yapmasını öngörür. Başka bir deyişle, mesleğin kadın ve erkek işi olarak sınıflandırılması “mesleği icra edenlerin tek özelliği, yani cinsiyete özgülüğü” tarafından belirlenmiştir (Turner, 2011:173). Bunun sonucu olarak iş gücü cinsiyete göre hiyerarşik bir şekilde kurulur. Kadınlara özgü meslekler anlayışı, kadınların evdeki konumları ile pekiştirilir ve bu da kadınların iş piyasasındaki ikincil konumlarını güçlendirir (Hartmann, 1979:217).

Kadınların meslek yaşamında hizmet sektörüne yönelmesi ataerkinin kadına yüklediği, kadının doğal kimliği/sorumluluğu olarak kabul edilen eş/annelik rollerinin ve bakım hizmetlerinin bir uzantısı olarak görülmesinden kaynaklanır. Toplumsal cinsiyetçi roller, beklentiler kadın/erkek işi katmanlaşmasını ve ücret farkını yaratır, besler, yeniden yapılandırır. Dahası, yapılan işlerin ve bu işler için gerekli özelliklerin cinsiyete göre sınıflandırılması, erkeklerin kadınlara üstünlük

sağlamasını ve kadınların düşük ücretle çalışmasını pekiştirir. Kadınlara yönelik ayrımcılık, piyasaya girmeden veya piyasaya girdikten sonra yapılmaktadır (Kumaş & Fidan, 2005: 508). İşin gerekleri, özellikleri ile işin değerlendirme kriterleri bu ayrımın uygun tanımlarıdır. Lisa Adkins'in (1995) araştırması, mesleklerin nasıl toplumsal cinsiyetli olarak yapılandırıldığını ve bu yapılandırmada cinsiyetin ne kadar önemli olduğunu gösterir. Örneğin, sekreterlik işi *kadın işi* yöneticilik ise *erkek işi* olarak kurgulanır. Ataerkil zihniyet, toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargılar nedeniyle toplumlarda, ev içi üretim ve çocuk/yaşlı bakımı kadınların birincil sorumluluğu olarak algılanır. Eve ekme getirmek ise erkeklerin birincil sorumluluğu olarak tanımlanır. Sorumlulukların toplumsal cinsiyete dayalı bölünmesi kadınların işgücü piyasalarına girmeden önce maruz kaldıkları eşitsizliğin de sebebidir. Toplumsal cinsiyete göre sınıflama, işe alma süreçlerini normatif olarak etkilemekte, kadın ve erkeklerin bir işi yapabilmek için yetenekli olup olmadıklarına bakılmaktan çok, onlar için uygunluğu ve uygun olmaması ölçüt olmaktadır. Meslekler teknik gerçeklerle değil, kadına ve erkeğe uygunluk durumuna göre ayrışmakta ve meslek yapısını oluşturmaktadır (Ecevit, 1998: 270-271).

Bu çalışmada, ifade edilen varsayım üzerine geliştirilmiş ve sosyoloji bölümünün tercih edilmesinde hangi faktörlerin etkili olduğu bu değişkenler arasında cinsiyetin belirleyici olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla edinilen veriler doğrultusunda bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma yöntem bakımından betimsel bir saha araştırmasıdır. Araştırmada veriler görüşülenden elde edildiği şekilde değiştirilmeden alıntılar şeklinde aktarılmıştır. Örneklem çerçevesinde; cinsiyetin meslek tercihinde etkisi olup olmadığı araştırılmaktadır. Görüşülene 'Sosyoloji bölümünü tercih ettim çünkü..., Sosyolog.... şöyle biri olmalıdır, Benden iyi bir sosyolog olur çünkü..., Benden iyi bir sosyolog olmaz çünkü...' gibi ifadeler yöneltilmiş, görüşülen kendi sözcükleri ile bu ifadeleri tamamlamışlardır.

Bu çalışmada insan eylemlerinin öznel anlamları içerdiğini, bu nedenle insanla ilgili yapılacak araştırmalarda sayısal veriler kadar öznel algılamaların da önemli olduğunu ifade eden nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Kadın ve erkeklerin değişen yapılarının ve farkındalıklarının sonucunda harekete geçmelerine bağlı olarak kendilerinde ya da ailelerinde meydana gelen dönüşümü kendi ifadeleriyle aktarmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Çalışma, toplumda kadın ve erkeklere atfedilen cinsiyet rollerinin kadın ve erkeklerin kamusal alandaki görünürlüklerini, toplumdaki statülerini belirleyen eğitim ve sonrasında meslek tercihlerinin nasıl şekillendirdiği üzerinde durmaktadır. Bu çalışmada amaçlı örneklem benimsenmiş, araştırmanın örneklemini Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyoloji Bölümü 1., 2. ve 3. sınıfın birinci ve ikinci öğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın sahasını oluşturan Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyoloji Bölümü 2014 yılında kurulmuştur ve araştırmanın

gerçekleştirildiği 2018-2019 eğitim öğretim yılında 4. Sınıfı olan ve ilk mezunlarını verecek olan bölümde her grubun iki öğretim olarak eğitimi devam etmektedir. Anket çalışmasının evrenini bu bölümde öğretim gören toplamda 500; 50 erkek 450 kız öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma soruları her gruptan birinci ve ikinci öğretime uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar her iki cinsiyet açısından 18-22 yaş aralığındadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında yan-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları, görüşmelerden önce yapılan literatür çalışması sonucunda elde edilen bilgiler ve daha önce yapılmış bazı araştırmalardan yararlanılarak düzenlenmiştir. Araştırma soruları bölümün her iki öğretiminde eğitime devam eden 75'i kadın, 45'i erkek olmak üzere 120 öğrenciye yüz yüze uygulanmıştır. Literatürde daha önce gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde anketler aracılığıyla toplanan verilerin nicel analizinin gerçekleştirildiği görülmektedir. Bireylerin toplumsal davranışlarını gözlem, deney ve test yoluyla nesnel bir şekilde ölçmek ve sayısal verilerle açıklamayı amaçlayan nicel araştırmalarda soruların tamamının kapalı uçlu ve ölçülebilir olarak verilmesi söz konusudur. Ancak, araştırmalarda gözden kaçırılacak farklı konuları incelemek ve daha derinlemesine bilgi elde etmek için açık uçlu, nitel araştırma sorularına da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırmada insan eylemlerinin öznel anlamlar içerdiği bu nedenle insanla ilgili yapılacak araştırmalarda sayısal veriler kadar öznel algılamalara yer verecek ifadeleri kapsama amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile öğrencilerin durumu nasıl algıladıkları ve anlamlandırdıklarını kendi ifadeleri ile anlayabilmek amaçlanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz süreci gereği öncelikle araştırma çerçevesi oluşturulmuş, çerçeveye göre veriler işlenerek bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Sosyolojik Açıdan Meslek ve Toplumsal Cinsiyet Etkisi

Modern toplumlarda bireylerin büyük bir çoğunluğunun hayatlarının belli bir döneminde veya hayat boyu mesleki bir faaliyet içinde buldukları görülür. Birey açısından çeşitli yönlerden büyük önem taşıyan meslek, aynı zamanda toplum açısından da önem taşır. Whalley'in (1987: 7) ifade ettiği gibi meslek "iş- uğraş" olmaktan çok bir toplumsal role göndermede bulunur. Sosyal yapıda iş bölümü içindeki yerine göre fonksiyonları belirlenen bu faaliyet tarzı olarak meslek bir taraftan insanları birbirine bağlarken, bir taraftan da onları ayırır. Başka bir deyişle, meslek sosyal tabakalaşma sistemi içinde bireyin sosyal statüsünü belirleyen sosyal sınıf faktörlerinden biri olmasından sosyolojik açıdan önemli bir kavramdır. Dahası, birey mesleği aracılığı ile anlam üretir. Öte yandan, bireyin sosyalizasyonu mesleğini algılama ve değerlendirme biçimini belirler ve etkiler. Çünkü toplum bireyi mesleği üzerinden de algılar. Mesleğinden hareketle bireye anlam yükler, sosyo-ekonomik durumunu, ait olduğu sosyal sınıfı, toplum içerisindeki konumunu belirler. Kemertioğlu'na

(1990: 53) göre meslek kişinin bedensel yapısı, duyguları ve düşünceleri, değerleri ve davranış kalıpları üzerinde olduğu kadar, yaşama biçimi üzerinde de etkilidir. Bu nedenle meslek kişilerin toplumsal konumunu belirleme de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. Bu bağlamda meslek bireysel yaşam açısından merkezi konumda bulunan, toplumsal açıdan önemli işlevleri olan bir kavramdır. Hall'in de belirttiği gibi, meslek, bireyi geniş topluma bağlayan temel bağıdır (Hall, 1975: 67). Dolayısıyla bireyin topluma entegrasyonu meslek üzerinden gerçekleşir. Başka bir deyişle, topluma entegre olabilmek konusunda etkili olan mesleğin seçiminde de toplumsal değerler ve normlar etkilidir. Bu anlamda, öğrencilerin meslek seçimi incelendiğinde toplumsal değer ve normların bahsi geçen anlam süreçlerini etkilediği görülür. Bu anlamda, öğrencilerin meslek seçimi incelendiğinde toplumsal değer ve normların bahsi geçen anlam süreçlerini etkilediği görülür. Gedik ve Kadayıfçı'nın (2016) belirttiği gibi meslek seçimi sırasında da toplumsal cinsiyete dayalı yargılar kadınların ve erkeklerin var olan potansiyellerini değerlendirmek yerine hazır toplumsal kalıplar içerisinde kız ve erkek çocuklarını şekillendirmektedir. Kadından ve erkekten beklenen roller ve sorumlulukların farklılaşması ile birlikte, kadınlar özel alanla sınırlandırılırken, erkeklerin kamusal alandaki görünürlüğü artmakta ve var olan meslekler bu ayrımı temel alarak kadın işi ve erkek işi olarak sınıflandırılmaktadır.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri sadece eğitim programları ile değil, doğrudan ya da dolaylı olarak aile, eğitim ve çevre gibi unsurlarından da etkilenmektedir. Öğrencilerin bu konudaki şekillendirilen algıları ve düşünceleri meslek seçimlerinde de etkili olmaktadır. Literatürde, orta öğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarını belirleyen çalışmalar bulunmaktadır (Keith & Jacqueline, 2002; Koca, 2006). Bu bakımdan, büyüme çağlarında veya yetiştirilirken öğretilen farklı değerlerin ve kurguların etkisiyle erkeklerin ve kadınların farklı beklentilere ve ihtiyaçlara sahip olmaları dolayısıyla da farklı meslek seçimlerine yöneldikleri görülmüştür. Yapılan çalışmalar, erkeklerin doğumdan itibaren bireysel değerlerle; kadınların ise hizmete veya bakıma yönelik değerlerle yetiştirildiklerini ifade ederler.

Dünyanın her yerinde dereceleri farklı da olsa kadınların meslek seçiminde birçok sorunla karşılaştıkları belirtilmektedir. Bu sorunların başında cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık konusu ile ilgili sorunlar gelmektedir. Bu sorunları, belirli mesleklerde ve sektörlerde yoğunlaşma, iş bulma ve terfi sürecinde karşılaştıkları ayrımcılık ve ücretlendirmede eşitsizlik izlemektedir. Kadınlar erken yaşlardan bu şekilde sosyalleşmelerinin bir uzantısı olarak daha az ücret ödenen meslekleri seçebilmektedir.. Erkek egemen kültürün ürettiği niteliklerle toplumsal kimlikleri oluşturulan kadın ve erkek bireylerin meslek seçimlerinde karşılarına çıkan "cinsiyetçi işbölümü anlayışı", erkeklerin fiziki güç ve teknik yatkınlık gerektiren işlere, kadınlarınsa tekrarlanan, sabır gerektiren, incelikli ama inisiyatif gerektirmeyen işlere yatkın olduğunu varsayımıştır. Pek çok toplumda meslekler *kadın işi* ve *erkek işi* olarak ikiye ayrılırlar. Genel olarak *kadın işi* düşük statülü ve ücretli, geçici, güvencesiz olan niteliksiz işlerden,

buna karşı *erkek işi* yetki ve sorumluluk gerektiren, yüksek ücretli, sürekli, güvenceli olan nitelikli işlerden oluşmaktadır. Bazı mesleklerde yöneticinin başarılı olabilmesi atılgan, hırslı, rekabetçi, toplumdaki algıya göre erkek, olmasına bağlıdır. Oysa hastaneler, okullar gibi işyerleri daha hizmet odaklı olduğundan kadınların çalışmasına ve ilerlemesine olanak tanır. Bu nedenle, hastanelerde, hemşirelik hizmetlerinde, öğretmenlikte kadınların sayısı oldukça fazladır. Kadınların büyük bölümü, kendi cinslerinin yoğun olarak yer aldıkları mesleklerde yığılmaktadır. Çünkü toplumsal cinsiyete dayalı işbölümü, erkeklerin ailevi ve mesleki rolleri arasındaki ilişkide tutarlılık ile sonuçlanır, ancak kadınların aile rolü ile işgücü piyasasında oynadıkları rol arasında bir çatışma yaratır (Marini & Brinton, 1984: 107). Dahası hizmet sektöründeki, öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekler kadınlık rolleri ile örtüşen yani kadının özellikle *bakım veren ve destekleyen* rolünü desteklediği için kadınların doğasına uygun meslekler olarak algılanma eğilimindedir. Çünkü aile sorumlulukları olan kadınlar, uzun çalışma saatleri veya yoğun seyahat gibi çalışma koşullarını içeren erkek mesleklerden kaçınırlar.

Araştırmanın Veri Analizleri

Günümüzde, meslek seçimi aşamasında, meslek sayılarının giderek artması ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bireylerin kendilerine uygun meslek seçmeleri dolayısıyla da meslek seçimini etkileyen etmenler üzerinde odaklanılması önem kazanmaktadır (Korkut vd. 2012: 135). Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda sosyoloji bölümünü tercih etme nedenlerinin dört genel başlık altında toplanabildiği görülmektedir.

Sosyoloji Bölümünü Tercih Etmelerine İlişkin Analiz

Öğrencilerin sıklıkla ifade ettikleri başlıkları sıralayacak olursak; ilk olarak ki, büyük çoğunluğunun, geçmiş dönem eğitim süreçlerini göz önüne aldığında sözel bir bölümde daha başarılı olunacağı düşüncesiyle tercihlerinin oluşturulduğu, ikinci sırada formasyon sonrası öğretmen olabilmek için tercih edildiği, üçüncü olarak puanlarının süreçte belirleyici olduğu ve son olarak ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, sosyal hizmetler ve sosyoloji bölümlerinden oluşturulan tercihlerden birisinin Sosyoloji olması dolayısıyla bu bölümde okumakta olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yanıtlarından bazıları;

Mezun olunca çocuk esirgeme kurumunda ya da sosyal hizmetlerde çalışabileceğimi düşündüğüm için sosyoloji. (Kadın öğrenci)

Kadınlar, çocuklar ve yaşlılarla ilgilenmek, kadınları güçlendirmek için sosyoloji yazdım. (Kadın öğrenci)

İnsanlarla ilgilenmeyi sevdiğim için. (Kadın öğrenci)

Toplumun ne kadar zor şartlarda olduğunu anlamak ve topluma müdahale edebilmek için yazdım. (Erkek öğrenci)

Topluma fayda sağlamak ve sorunları çözmek için tercih ettim. (Erkek öğrenci)

Kız ve erkek öğrencilerinin bölümü neden tercih ettikleri konusundaki cevapları incelendiğinde, kız öğrencilerin bölüm tercihlerinde mezun olduklarında çocuklar, yaşlılar ve aile ile ilgilenebilecekleri istihdam alanlarına yönelebilecekleri düşüncesi ön planda iken; erkek öğrencilerin bölümü toplumu değiştirebilmek, toplumu yönlendirebilmek için tercih ettikleri görülüyor. Bu ayrımı baktığımızda kız öğrencilerin toplumda da kendilerine yüklenen rollerden uzak durmadığı ve toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünde kendilerine biçilen “şifacı” anne ve eş rollerinin bölüm tercihlerine de yansıdığı görülür. Temelde evi geçindiren erkek algısı nedeni ile erkek çocuklarının eğitim alıp iş sahibi olmalarının yolu açılırken, kadınların evin annesi, eşi ya da kızı olmaları ile bir erkeğe bağımlı olacakları algısı nedeni ile kızların sosyoloji bölümü seçmesi üzerinde bu bakış açısının etkili olduğu görülmektedir.

Öte yandan, karar alabilen, rasyonel düşünen, mantıklı bireyler olarak kurgulanan erkeklerin, tercihlerinde de kendilerini topluma yön veren rollerde kişi olarak konumlandıklarını görmekteyiz. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla erkeklik ve yöneticilik arasında daha fazla ilişki kurması ve mesleğin teknik ve idari kısımlarını vurgulamaları, toplumdaki erkeklik algıları ile yakından ilişkilidir. Dahası, kadın öğrencilerin meslekle bireysel bir bağlantı kurmalarına rağmen erkek öğrencilerin mesleğin kendisinden çok kariyer olanaklarına odaklandığı ve bu kariyer olanaklarını da toplumda etkin olan hegemonik erkeklikle¹, erkek işi ile bağdaştırılan özellikler ile ilişkilendirdikleri görülür: “Toplumunu yöneten, analiz eden, karar alabilen, toplumun ihtiyaçlarını giderebilen” (Rokeach, 1973: 10). Rokeach (1973) çalışmasında erkeklerin başarı, entelektüel uğraşı gibi değerlere önem verdiğini belirtmektedir. Aynı doğrultuda erkeklerin mesleki ilgileri daha ağırlıklı olduğu ifade edilir. Meslekî olmayan hususlarda ise erkeksi olanları tercih etmesi söz konusudur. Araştırma bulguları bu algının hala etkili olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin okudukları bölümü seçme nedenleri arasında ilk dört nedenin alana duyulan ilgi, alınan puanın bu bölüme yetmesi; alanın kişilik özelliklerine uygunluğu, iş bulma olanağının yüksekliği biçiminde yer alması, seçme nedenleri arasında en fazla bireysel ve sisteme uygunluk unsurlarının etkili olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Bu ifadelerden kadın yoğun bölüm olan sosyolojinin tercih edilmesinde aslında toplumsal kalıp yargıların etkili olduğu görülmektedir.

Genel olarak sayısal derslerden kendimi uzak tutmak için tercih etmişim.

(Kadın öğrenci)

Sayısal alanda başarılı olamayacağım için sözel tercihlere yönelmişim.

Onun için sosyoloji. (Kadın öğrenci)

Görüldüğü üzere bu açıklamalarda daha çok cinsiyet özellikleri ile alakalı farklılıklar öne sürülmektedir. Gedik ve Kadayıfçı'ya göre (2016) kadın olmanın, erkek olmanın ne olduğunu söyleyen bitmek bilmez söylemler okul yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Toplumsal cinsiyet kimlikleriyle ilgili beklentiler eğitime göre değişir, bunun nedeni derslerin toplumsal cinsiyete

göre sınıflandırılmasıdır. Erkekler kızlara kıyasla daha çok problem çözmeye teşvik edilir, böylece analitik ve teknik konulara daha aşina olurlar.

Dolayısıyla kızlar matematikten korkarken, erkeklerin matematikte ve fen bilimleriyle alakalı derslerde iyi olduğuna yönelik genel bir algı söz konusudur (Cockburn, 1985; Cech, 2005). Eğitimdeki bu genel eğilim genç bireylerin kendilerini sosyal hayatta farklı cinsiyetler için farklı çağrışımlar ve değerler taşıyan belli mesleklerle özdeşleştirmesine neden olur. Bu bağlamda, kız çocuklarının meslek tercihlerinde daha çok hemşirelik, öğretmenlik, hizmet sektörü vb. alanlarda çalışmaya yönlendirilmeleri söz konusudur. Kadınların daha duyarlı, ilgili, bakım verici vb. olarak algılanması, ev kadını, hemşire, öğretmen vb. olmalarının beklenmesi, ama erkeklerin bağımsız, atılgan, kuvvetli vb. olarak algılanmaları, asker, mühendis, tüccar vb. olmalarının beklenmesi toplumsal cinsiyet farklılıklarından kaynaklanır. Tüm bu farklılıklar cinsiyet özellikleri ile birlikte cinsiyete yönelik kültür tarafından ön görülen toplumsal cinsiyet kalıp yargıların ve rollerin öğrenilmesine de bağlıdır. Çünkü önceki bölümde de tartıştığımız gibi, çoğu zaman kadına ve erkeğe atfedilen özelliklerin kültür içerisinde tanımlanmış, öngörülmüş bir yeri bulunmaktadır.

Öğretmenlik istediğim için formasyon alıp bu bölümde öğretmen olabilmek için yazdım. (Kadın öğrenci)

Sosyal yardımlaşma, sosyal hizmetlerde çalışabileceğimi düşündüğüm için. (Kadın öğrenci)

Kadının eş ve anne rolünü destekleyen toplumsal yaklaşımlar ve politik akımların güçlenmesi ile mesleklerin cinsiyete göre sınıflandırıldığı bir iş piyasasında kadınlar kendileri için önceden belirlenmiş olan meslekler arasından seçim yapmak durumunda kalmaktadırlar. Kadın sayısının fazla olmasında öğretmenlik ve sosyal hizmetler gibi mesleklerin (sosyoloji okuduktan sonra atanabileceklerini düşündükleri meslek alanları olarak) geleneksel olarak kadın işi olmasının önemli bir payı vardır. Özellikle kariyer piyasalarında eğitim gerektiren, uzun süreli işlerde, işverenler fayda-maliyet hesaplamalarında toplumsal cinsiyet ile ilgili yaklaşımlara paralel tercihlerde (kadın çalışması daha az tercih etme yönünde) bulunmaları (Lordoğlu & Törüner, 2003: 118) da bu süreçte etkili olmaktadır. Bunun sonucu olarak genellikle işgücünün yarısı, hatta yarısından fazlasının kadınlardan oluşmasıyla özdeşleştirilmiş bir olgu olan işgücünün feminizasyonu/kadınlaşması gelecekte sosyoloji bölümü için gerçekleşiyor, diyebiliriz.

Cinsiyet Değişkeni Açısından Başarılı bir Sosyoloğun Sahip Olması Gereken Niteliklere İlişkin Analiz

Kendimiz hakkında doğru olduğunu düşündüğümüz inançlar ve imgeler dizisi şeklinde tanımlayabileceğimiz benlik kavramı, toplumsal cinsiyet açısından oldukça önemlidir. Kendimiz hakkındaki temel fikirlerin çoğunu yetişkinlikten önce başkalarının bize nasıl davrandıkları ve bizim hakkımızda neler söyledikleri şeklindeki iki kaynaktan edinilmektedir. Rosenberg'in (1965) "zamanla kendimizi başkalarının bizi gördüğü gibi görmeye başlarız" ifadesinden de anlaşılacağı

üzere çevrenin bizim hakkımızdaki söylediklerinin benlik saygısı, benliğimizi ne kadar sevdiğimiz ve kabul ettiğimizin ölçüsüdür. Benlik somut ve soyut özelliklere dair çeşitli inançlar içermektedir. Somut özellikler; kadın, erkek, öğrenci, uzun boylu vb. iken soyut özellikler; akıllı, yetersiz, güzel, çirkin vb. tüm bu benlik kavramına giren inançların ve imgelerin hiçbiri doğuştan değildir. Patriarkal açıdan kadın ve erkeğin benlik algılarında farklılıklar söz konusudur. Erkeklerde özerk, özgür, bağımsız, etkileşimleri kuralların yönlendirdiği vb. benlik algısı gelişirken, kadınlarda bağlı olma, duygusal bağlanma, etkileşimleri empati ve bağlılığın yönlendirdiği vb. benlik algısı gelişim süreci işlemektedir. 1970 yılında Broverman ve ark. benlik kavramı ile ilgili gerçekleştirdikleri çalışmanın sonuçları da cinsiyetlerle ilgili kalıpyargıları besleyen niteliktedir. Buna göre bağımsız sağlıklı erkek; bağımsız, duygusal değil, maddecı, hemen her zaman önder gibi davranan özelliklere sahip iken, bağımsız sağlıklı kadının güçlü bir güvenlik isteği, başkalarının duygularının farkında ve hassas duyguların kolayca ifade eden şeklinde benlik gelişiminden bahsedilmektedir (Öşme, 2013: 32). Erkeklerle ilişkilendirilen akılcılık, bağımsızlık, önderlik gibi özelliklerin, kadınlarla ilişkilendirilen duygusallık, duyarlılık gibi özelliklere göre Türk kültüründe daha değerli görülmesi kadınların benlik saygısının düşük olmasına ve toplumda ikincilleştirilmelerine zemin hazırlamaktadır.

Bu anlamda kadın yoğunluğu olan sosyoloji bölümünde kadın öğrencilerin cevaplarından seçilen bölümün cinsiyete uygunluğuna önem verdikleri görülmektedir. Kadınlık halleri olarak yapılandırılan (erkeklik hallerine göre karşılaştırdığımızda) özellikler şunlardır: bakım (çocuk ve yaşlılara yönelik) emeğinde doğal yetenek, sabır, iletişime ve işbirliğine açık olma, duygusal kontrol, ev işlerine benzer işlerde beceri ve tecrübe, yumuşak başlı ve uzlaşmacı olma. Bu nitelikler, kadın işlerinin, işlere özgü beceri, bilgi ve donanım gereksinimleriyle de çakışmaktadır: hemşire, doktor, sosyal hizmetli, öğretmen, sosyolog, vb. Kadınların ev içerisindeki itaatkâr ve hizmetli olma konumlarının ev dışında da devam ettiği görülmektedir; evde güç ve denetim sahibi olan erkeklerin bu konumları ev dışında da devam etmektedir (Bhasin, 2003: 28).

İnsanın toplumda sorun ve sıkıntısını çözen, empati yeteneği güçlü, ...
(Kadın öğrenci)

İnsanların yaşamını ve hayatını şekillendirebilmeli... (Kadın öğrenci)

Sosyolog sakın, kibar ve anlayışlı olmalı. Bu nedenle benden sosyolog olmaz. (Erkek öğrenci)

Sosyolog toplum hemşiresi gibi bir şey... Toplumun yaralarını saracak ve bir daha yara almaması için uğraşacak bir kişi. Benden sosyolog olmaz o nedenle. Savaşa gidecek olanım ben, yaraları saracak olan değil. (Erkek öğrenci)

Benden sosyolog olur çünkü aile olsun, toplum olsun sorunlarıyla uğraşmak hoşuma gidiyor (Kadın öğrenci)

Öğrencilerin iyi bir sosyologun sahip olması gereken özellikler olarak; objektif, ön yargısız, sabırlı, saygılı, hümanist, girişken, empati yeteneği gelişmiş, hoşgörülü, ön yargısız, düşünen ve doğruyu savunabilen, eleştiren, muhakeme yeteneğine sahip, toplumun sorunlarını kendine dert edinen, duyarlı, insanlara

yardımcı, iyi bir dinleyici, ikna kabiliyeti gelişmiş, topluma yararlı çözümler bulabilen, çok boyutlu değerlendirme yapabilen, iletişim becerisi gelişmiş, diksiyonu düzgün, kendini sorgulayan, dünyada olup biten olaylardan haberdar olan, fikir üretebilen, merak duygusu çok olan, araştırmayı seven, okuyan, düşünen, sabit fikirli olmayan, farklı görüş ve düşüncelere açık olan, geniş çerçeveden bakabilen şekilde kişilik özelliklerini sıralamaları da kadınlara atfedilen özelliklerin tamamına yakını sosyolog mesleği ile özdeşleştirdikleri görülmekte, bu durum neticesinde de yoğunluklu olarak kadınların tercih etmesi söz konusu olmaktadır. Kadınlara mahsus olduğu kurgulanan nitelikler, sabit, durağan ve evrensel değildir. Ancak toplumsal cinsiyet kategorilerinin ayrışmasının, kadın meslekleri ile olan güçlü ilişkisini göstermesi bakımından bu analiz yol açıcıdır.

Özellikle erkek öğrencilerin cevapları incelendiğinde yukarıda sayılan özellikleri kendilerinde görmedikleri için iyi bir sosyolog olamayacaklarını düşündükleri görülmüştür. Başka bir deyişle, toplumda temel hegemonik erkeklik özellikleri; güç, hâkimiyet, otorite, duygusallıktan uzaklık, heteroseksüellik, homofobik olma, yarışmacılık, iş-güç sahipliği, cinsel olarak aktif olmak, cinsiyetçilik ve ırkçılık/milliyetçilik (Connel, 1995) olarak kurgulandığı için erkek öğrenciler sosyolog için biçilen özellikleri kendilerinde görmezler. Çünkü bahsi geçen özellikler Türkiye toplumunda erkeksi özellikler değil kadına atfedilen özelliklerdir. Bunun sonucu sosyolog olmak bir *kadın işi* olarak kurgulanmaktadır.

Mezuniyet Sonrası İstihdam Edilmek İstenilen Alanlar

Sosyoloji bölüm öğrencilerine bölümü tercih etme nedenleri dışında ayrıca mezun olduklarında hangi alanlarda çalışmak istediklerine ilişkin yöneltilen soruya tamamına yakını bakanlıklardaki memur kadrolarında, pedagojik formasyon alınması sonrası felsefe grubu öğretmenliği, yüksek lisans, doktora eğitim sürecinde araştırma görevlisi ve sosyal hizmetler bünyesinde çocuk esirgeme kurumları, huzurevleri, cezaevleri, kadın sığınma evleri, rehabilitasyon merkezleri vb. alanlarda özellikle özel gereksinimleri olan, dezavantajlı gruplarla iletişim halinde olunan, doğrudan hizmet sunumu gerçekleştirilebilecek alanlarda çalışmak istemektedirler. Kararlarında sosyal hizmet kurumlarının alanlarında yetişmiş uzman personel desteğiyle sosyolojik ve psikolojik açıdan geliştirilmesi gerekliliği düşüncesinin etkili olduğu görülse de bu alanların hedef kitlesi ve hizmet profili göz önüne alındığında bakım hizmetinin kurumsallaştırıldığı alanlar olması durumu söz konusudur.

Kurumsal düzeyde *bakım hizmeti*, ev içi düzeyde *bakımını üstlenmek* gibi farklı şekillerde ele alabileceğimiz bakım emeğinin ortak noktası hizmet verilene karşı bir duygusal bağı içeriyor oluşu ve emeğin bakım yapan kişiye bağlı olması halidir. Bu özellikleri bu emek tarzını diğer piyasalaşmış emek kategorilerinden ayırmaktadır. Bakım emeğinin “dayanışma, sabır, anlayış, şefkat gibi” nitelikleri birleştiren, duyguların işin içine girdiği bir emek tarzı olarak görülmesi; duygusal emeğin itibarının talep ve hak edilemeyeceği varsayımını ortaya çıkarmıştır.

Bakım hizmeti satın alındığında bile kadınların bu işi yine başka kadınlara devretmesi ve bakıcılarda da kadınlara özgü kabul edilen duygusal özelliklerin aranması durumu söz konusudur. Toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollere ilişkin beklentiler nedeniyle görünmeyen, değer atfedilmeyen, düşük ücretlendirilen duygusal emek, kadın/erkek işi şeklindeki ayrımı da ortaya çıkarmaktadır (Saygılıgil, 2016: 111). Cinsiyetin değerler üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar, erkeklerin doğumdan itibaren bireysel değerlerle (bağımsız, eril, atak v.b.); kadınların ise hizmete veya bakıma yönelik değerlerle (dişil, toplulukçu, insanı dikkate alma v.b.) sosyalleştiği için erkeklerin daha bireysel, kadınların ise daha toplulukçu değerler eğilimine sahip olduğunu göstermektedir (aktaran Uyguç, 2003: 94).

Öte yandan, erkek öğrenciler, kendilerini sosyolog olarak düşünmediklerini, bölümü bitirdikten sonra hemen işe girebilecekleri için polislik, askerlik gibi erkek yoğun olan ve eril kabul edilen mesleklere yöneleceklerini kadınlardan daha yüksek oranda dillendirdiler. Bu bulgu, meslek tercihi sürecini biraz daha aydınlatmakta, erkek öğrenciler için tamamen kendilerine bağlı olsa tercih etmeyecekleri sosyoloji bölümünün işsizlik baskısı ve bir an önce ücretli bir işte çalışma gerekliliği sonucunda seçildiğini göstermektedir. Hegemonik erkeklığe dair idoller yaratılır (Meral, 2011). Bu idoller erkeklere nasıl görünmesi, nasıl davranması, nasıl giyinmesi ve ne söylemesi gerektiğini öğretir. Demirci ve Gedik'in (2017) belirttiği gibi çeşitli ritüeller gerçekleştirilerek, acılar, zorluklar aşarak ve ataerkil yeniden üretim organlanınca gözetlenerek ve biçimlendirilerek onaylanan erkeklik, hep korunması, yeniden onaylanması gereken bir kimliklenme sürecidir. Bu nedenle Sosyoloji bölümünü seçmiş erkek öğrencilerin, bu kimliklenme sürecinde erkek olmanın şartı kabul edilen *bir iş sahibi olan/evi geçindiren kişi olma* baskısını hissettikleri görülmektedir.

Az sayıda da olsa mesleğin hiçbir iyi yönü olmadığını düşünen öğrenciler vardır ve bu görüş ağırlıkla erkek öğrencilerden gelmektedir. Bu sonuçlar meslek seçme tercihlerinde elde edilen sonuçları desteklemektedir, meslek tercihi aşamasında tercihlerini istihdam olanaklarına göre yapan erkek öğrencilerin yaklaşık üçte biri bölüm ile ilgili işlere yönelmeyeceklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın bulguları literatürü destekler niteliktedir. Toplumda varolan kadın işi/erkek işi ayrımının yapılması, bakım hizmetlerinin kadınların görevi görülmesi ve tüm bunların kadınlar tarafından içselleştirilmesi iki olası sonuca yol açmaktadır. Kadınlar ya belli meslekleri tercih etmek zorunda kalmakta ya da toplumun kendilerinden beklediği istihdam alanlarında yer alamamaları durumunda istihdamdan uzaklaşmakta yani kamusal alandan dışlanarak öz özel alana hapsolmaktadırlar.

Sonuç

Bu çalışma, sosyoloji öğrencilerinin mesleklerine ilişkin görüşlerinin, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını benimseme ve mesleklerle cinsiyetleri ilişkilendirme düzeylerinin cinsiyetle ilişkili olup olmadığını ortaya koymayı ve erkek ve kadın sosyoloji öğrencilerinin meslekle ilgili tutum ve görüşlerinin ne şekilde

farklılaştığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Sosyolog olmak için gerekli görülen şefkat, nezaket gibi özelliklerin de kadınlarda daha çok görüldüğüne dair toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından ön plana çıkarılan özelliklerdir. Öte yandan, çalışma, erkek öğrencilerin kendilerine kadınlara göre daha üstün idari pozisyonları uygun gördüklerini gösteriyor. Bir kez daha vurgulanırsa, toplumsal cinsiyetçi roller, beklentiler ve kadın/erkek işi katmanlaşmasını ve meslek tercihinin cinsiyetlendirilmesini yaratmakta, beslemekte, yeniden yapılandırmaktadır. Bu anlamda, kadın işini yapılandıran cinsiyetlendirilmiş emek, işe girişten, işin gerektirdiği özellikleri ve normları, sabır, şefkat, anlayış, empati gibi tüm öznellikler, iş'in kendisi oluyor. Bu noktada da erkekleri bu iş tanımının dışında bırakacak şekilde sosyoloji bölümünün kadın öğrenci ağırlıklı yapılandığını görmekteyiz. Dahası sosyoloji bölümünün feminizasyonunu da artırıyor diyebiliriz.

Sosyoloji bölümünü *kadın işi* olarak kurgulanmaması yönündeki bir değişim, erkek öğrencilerin sosyolog olmayı benimsemelerine de yardımcı olabilir, nitekim erkek öğrenciler mesleklerle cinsiyetler arasındaki ilişkiyi çözememiş görünmekte ve bununla baş etmek için sosyolog olmaktan daha çok yönetici olmayı ya da polislik gibi eril mesleklere yönelmeyi hedeflemektedirler. Sonuç olarak sosyoloji öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını benimseme ve mesleklerle cinsiyetleri ilişkilendirme düzeylerinin toplumsal cinsiyetle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Notlar

¹ Hegemonik erkeklik farklı coğrafya, kültür ve tarihlere çeşitlilik göstererek, erkekler ve kadınlar arasındaki eril ilişkileri meşrulaştıran, (Connel, 1995: 77) erkekler için idealleştirilmiş biçimleri üretir, diğer erkeklikleri az ya da çok etkileyebilen bir erkek olma biçimidir.

Ek
Araştırma Soru Formu Örneği

Bozok Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğrencilerinin Sosyoloji Bölümünü Seçme Nedenleri Araştırma Soruları

Bu araştırmada cinsiyetin meslek tercihinde etkisi olup olmadığı araştırılmaktadır. İnsan eylemlerinin öznel anlamlar içerdiğini bu nedenle insanla ilgili yapılacak araştırmalarda sayısal veriler kadar öznel algılamaların da önemli olduğunu ifade eden nitel araştırma yöntemi kullanılmakta ve katılımcılara düşüncelerini kendi ifadeleriyle açıklayabilecekleri sorular yöneltilmektedir. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Dr.Öğr.Üyesi Hülya Çakır

Dr.Öğr.Üyesi Esra Gedik

Sorular

Cinsiyetiniz Kadın

Erkek

Sosyoloji bölümünü tercih ettim çünkü;

Sosyolog.....(şöyle)biri olmalıdır. (sıralayabilirsiniz)

Benden iyi bir sosyolog olur çünkü;.....

Benden iyi bir sosyolog olmaz çünkü;.....

Sosyolojide çalışmak istediğim alanlar şunlardır:

Bu alanlarda çalışmak istiyorum, çünkü.....

Sosyoloji bölümünü diğer lisans bölümleriyle karşılaştırdığınızda nasıl bir değerlendirme yaparsınız?

Sosyoloji bölümünden mezun olduğunuzda yapmayı hedeflediğiniz şeyler nelerdir?

Sosyoloji bölümünün istihdam olanaklarını arttırmak için sizce neler yapılmalıdır?

Kaynakça

- Adkins L. (1995). *Gendered Work: Sexuality, Family and the Labour Market*. Buckingham.
- Bhasin K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet: Bize Yüklenen Roller* (Çev: Kader Ay). Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Cech E.A. (2005). Understanding the Gender Schema of Female Engineering Students: A Balanced Sex-Type and an Ideal of Autonomy. *Women in Engineering ProActive Network*.
- Cockburn C. (1985). *Machinery of Dominance: Women, Men and Technical Know-How*. London: Pluto Press, and Boston: North Eastern University Press.
- Connell R.W. (1995). *Masculinities*. Los Angeles: University of California Press.
- Demirci M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Tercihlerinin ve Tercih Sonuçlarının İstatistiksel Analizler ile İncelenmesi. *Akademik İzdüşüm*, 2(1): 23-40.
- Demirci C. & Gedik E. (2017). *Erkekliğin Melez Yüzleri: Türkiye’de Dizilerdeki ve Evlilik Programlarındaki Erkek(lik)ler*. VIII. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı, 2017.
- Ecevit Y. (1998). Türkiye’de Ücretli Kadın Emeginin Toplumsal Cinsiyet Temelinde Analizi. İçinde, Hacımirzaoğlu A.B. (Ed.), *75. Yılda Kadınlar ve Erkekler*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı ve Yapı Kredi Yayınları: 267-284.
- Gedik E., Kadayıfçı-Pehlivanlı E. (2016). More Girls to Choose Engineering as a Major Perspectives from Honey Bees are Becoming Engineers Project. İçinde, 2nd International Conference on Life Long Education and Leadership for All (ICLEL) Proceedings: 779-788.
- Hall R.H. (1975). *Occupations and the Social Structure*. New Jersey Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc.
- Hartmann H. (1979). Capitalism, Patriarchy and Job Segregation by Sex. İçinde, Eisenstein Z.R (Ed.), *Capitalist Patriarchy and the Case for Socialist Feminism*. New York: Monthly Review Press.
- Keith B., Jacqueline S. (2002). Parent and Adolescent Gender Role Attitudes in 1990’s Great Britain. *Sex Roles*, 46(7/8): 239-244.
- Kemerlioğlu E. (1990). *Toplumsal Tabakalaşma ve Hareketlilik*. Erzurum: Atatürk Üniv. Fen-Edb. Fak. Yay.
- Korkut-Owen F., Kepir D.D., Özdemir S., Ulaş Ö. & Yılmaz O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3): 135-151.

- Kumaş H. & Fidan F. (2005). Akademisyen ve Tekstil İşçileri Karşılaştırılması Örneğinde Çalışan Kadınların Çalışma Olgusuna Bakışları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50: 507-532.
- Lordoğlu K. & Özkaplan N. (2003). *Çalışma İktisadı*. İstanbul: Der Yayınları.
- Marini M.M. & Brinton M.C. (1984). Sex Typing in Occupational Socialization. İçinde, Reskin B.F. (Ed.), *Sex Segregation in the Workplace: Trends, Explanations, Remedies*. Washington DC: National Academy Press.
- Öşme P. (2013). *Kadın Erkek Eşitliği ve Toplumsal Cinsiyet Eğitimi*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Rokeach M. (1973). *The Nature of Human Values*. Free Press.
- Rosenberg M. (1965). *Society and the Adolescent Self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Saygılıgil F. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Suvacı B. & Aydın D. (2016). Ön Lisans Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı ve Pazarlama Bölümü Öğrencileri Örneği. III. Ulusal Meslek Yüksek Okulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi.
- Turner B.S. (2011). *Tıbbi Güç ve Toplumsal Bilgi* (Çev. Ümit Tatlıcan). İstanbul: Sentez.
- Uyguç N. (2003). Cinsiyet, Bireysel Değerler ve Meslek Seçimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 18(1), 93-103.
- Whalley P. (1987). Constructing an Occupation: The Case of British Engineers. *Current Research on Occupations and Professions*, 4: 3-20.